

ГРАМАТИКА НА ЕЗИКА

ГРАМАТИКА

Като дял от науката за езика граматиката се занимава с изучаване на думите като **части на речта и части на изречението**. Граматиката има два дяла:

- **синтаксис** - изучава изречението
- **морфология** - изучава строежа на думата и разглежда думата като част на речта

ЧАСТИ НА ИЗРЕЧЕНИЕТО

Частите на изречението са обособени в две групи:

- **Главни части:**
 - ✓ подлог
 - ✓ сказуемо
- **Второстепенни части:**
 - ✓ допълнение
 - ✓ обстоятелствено пояснение
 - ✓ определение

Когато определяме частите, от които е изградено дадено изречение, казваме, че правим синтактичен разбор на изречението. За целта е възприето всяка една от тези части да се означава с определен знак.

подлог	_____
сказуемо	=====
допълнение	====/====
обстоятелствено пояснение	====//====
определение	~~~~~

Мария написа дълго писмо на Иван вчера.

ЧАСТИ НА РЕЧТА

С думите като части на речта се занимава морфологията.

В зависимост от това дали променят своите граматични форми частите на речта се обособяват в две групи:

- **Изменяеми части на речта** - Притежават различни граматични форми, по които се променят.
 - ✓ Съществителни имена - род, число, определеност
 - ✓ Прилагателни имена - род, число, определеност
 - ✓ Числителни имена - род, число, определеност
 - ✓ Местоимения - род, число, определеност, лице, падеж
 - ✓ Глаголи - лице, число, време
- **Неизменяеми части на речта** - НЕ притежават граматични форми, по които да се променят.
 - ✓ Наречия
 - ✓ Съюзи
 - ✓ Частици
 - ✓ Предлози
 - ✓ Междуметия

В зависимост от това дали могат да запълват празните места в изречението, или не, частите на речта биват **самостоятни и несамостоятни**:

- **Самостоятните части на речта** могат да бъдат части на изречението. Такива са съществителното име, прилагателното име, числителното име, местоимението, глаголът и наречието.
 - ✓ **Съществителни имена** - назовават явленията, които ни заобикалят (*майка, бор, куче, къщи, височина, летене*)

- ✓ **Прилагателни имена** - означават признак, качество или свойство на явленията (*хубав, богат, умен, дървен, стъклен*)
- ✓ **Числителни имена** - назовават числата или означават поредността на явленията (*три, четири, първи, втори*)
- ✓ **Местоимения** - заместват съществителните, прилагателните или числителните имена (*аз, ти, мой, твой, този, онзи*)
- ✓ **Глаголи** - означават действие или състояние на явленията като техен признак (*чета, играе, слушаш, пее*)
- ✓ **Наречия** - означават признак на друг признак (*бързо, бавно, хубаво*)
- **Несамостояните (служебните) части на речта** изразяват различни морфологични или синтактични отношения между думите, съединяват ги или ги подчиняват. Самостоятелно не могат да бъдат части на изречението. Такива са предлогът, съюзът и частицата междуметията.
 - ✓ **Съюзи** - свързват еднородни думи в простото изречение и простите изречения в сложното изречение (*и, или, а, ала, ама, но, че, да, ако, като*)
 - ✓ **Частици** - модифицират значението на отделните думи или на цялото изречение (*ли, се, си, ще, ей, брей, ха*)
 - ✓ **Предлози** - изразяват отношения между явленията, изразени с думи, които са самостоятелни части на речта (*пред, зад, с, в, към, сред, по, за на, до, към*)
 - ✓ **Междуметия** - изразяват чувства или емоции или наподобява шумовете от природата (*ох, ах, бум-бум, гъл-гъл, и-и-ху*)